

ПРОМИСЛОВІСТЬ ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Заїка Ю. Б.¹, Семенова К. Д.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Заїка Ю. Б., Семенова К. Д. Промисловість Південно-Африканської Республіки як фактор економічного розвитку країни. В статті досліджена промисловість Південно-Африканської республіки та її значення для економічного розвитку країни, проведено аналіз міжнародної торгівлі країни. На основі проведеного аналізу промисловості Південно-Африканської республіки сформульовані висновки.

Ключові слова: промисловість, економіка, імпорт, експорт, товарооборот, зовнішня торгівля, торговельно-економічні відносини, інвестиційне співробітництво.

Заика Ю. Б., Семенова Е. Д. Промышленность Южно-Африканской Республики как фактор экономического развития страны. В статье исследована промышленность Южно-Африканской республики и ее значение для экономического развития страны, проведен анализ международной торговли страны. На основе проведенного анализа промышленности Южно-Африканской республики сформулированы выводы.

Ключевые слова: промышленность, экономика, импорт, экспорт, товарооборот, внешняя торговля, торгово-экономические отношения, инвестиционное сотрудничество.

Zaika J. B., Semenova E. D. Industry of South Africa as a factor of economic development in the country. The article examines the industry of the Republic of South Africa and its importance for the economic development of the country, analyzed the country's international trade. Based on the analysis industry of the South African Republic. conclusions are drawn up.

Key words: Industry, economy, imports, exports, commodity turnover, international trade, commerce and economic relations, investment cooperation.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Заїка, Ю. Б. Промисловість Південно-Африканської Республіки як фактор економічного розвитку країни [Текст] / Ю. Б. Заїка, К. Д. Семенова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 3. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2017. – С. 159 – 166.

Проблематика. Промисловість країни є головним фактором економічного розвитку та збагачення країни, тому це питання є пріоритетним для країн усього світу у зв'язку з обмеженістю ресурсів. Вивчення промисловості Південно-Африканської республіки дає змогу виявити фактори, які негативно впливають на розвиток галузей промисловості в країні, та розробити заходи щодо розвитку провідних галузей промисловості, що в свою чергу впливає на економічний розвиток країни у цілому.

Мета статті. Комплексний аналіз промисловості Південно-Африканської республіки та визначення її впливу на економічний розвиток країни.

Вклад основного матеріалу. Південно-Африканська Республіка (ПАР) є індустріально-аграрною країною та найрозвиненішою в економічному відношенні в Африці. Головною складовою економічного розвитку країни є її промисловість, саме вона виводить ПАР на перші місця світових рейтингів за рівнем конкурентоспроможності (рис. 1).

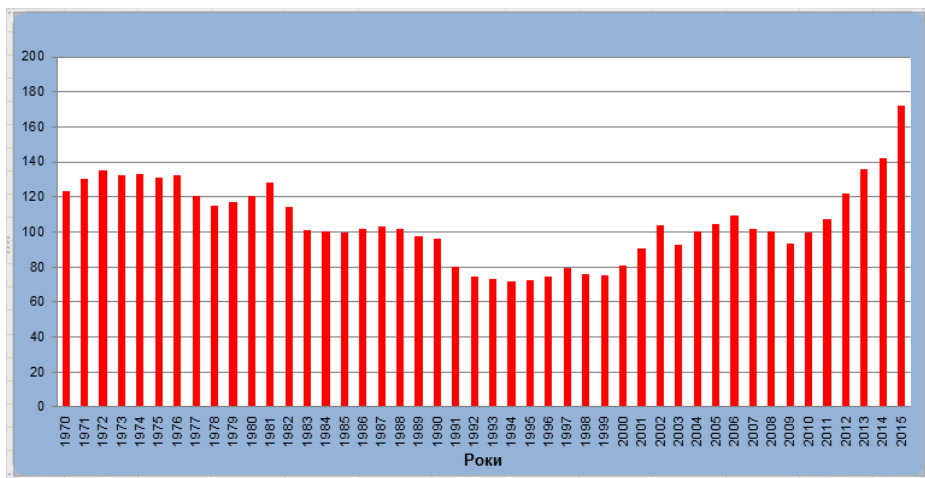

Рис.1. Індекс промислового виробництва Південно-Африканської республіки

Як видно з рис. 1 в останні десятиліття промисловість ПАР була нестабільною, але починаючи з 2010 року спостерігається чітке зростання даного показника, що пояснюється ефективною політикою влади країни [1].

Провідними галузями промисловості ПАР є:

- торгівля - 13,1%;
- туризм - 10%;
- гірничодобувна - 8,1%;
- сільське господарство - 3,2%.

Однією з провідних галузей промисловості Південно-Африканської республіки є гірничодобувна, вона є одним з головних джерел отримання іноземної валюти, хоча її частка у ВВП у 2014 році скоротилася до 8,1 % (рис. 2).

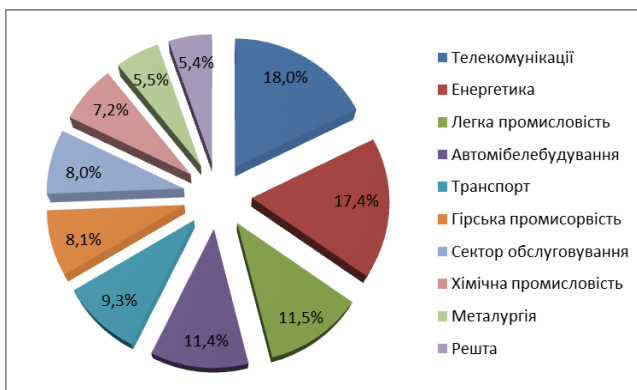

Рис.2. Структура промисловості Південно-Африканської республіки у 2014 році

Видобуток корисних копалин визначає особливе місце ПАР серед розвинених країн світу, для яких вона відіграє роль постачальника найціннішої мінеральної сировини (табл. 1).

Таблиця 1

Основні корисні копалини ПАР у 2015 році

Корисні копалини	Запаси		Вміст корисної компоненти в рудах, %	Частка у світі, %
	підтверджені	загальні		
Барит, тис. т	1000	3000	92 (BaSO ₄)	0,3
Оксид берилію, тис. т.	5	43	0,23 (BeO)	2,2
Залізні руди, млн. т	4000	9300	62 (Fe)	2,3
Золото, т	20000	36000	0,3 - 4,95 г/т	40,9
Марганцеві руди, млн. т	1051	4500	45 (Mn)	29,3
Свинець, тис. т	5050	8140	5 (Pb)	4,1
Срібло, т	13000	31000	100 г/т	2,4
Уран, тис. т	218,3	284,4	0,03	8,6

Перше місце в цій галузі займає золото (20 % світового видобутку і 50 % експорту мінеральної сировини ПАР). На початку XXI ст. його видобуток був рекордним (більше 1 тис. т), але потім став постійно знижуватися. Основна причина – падіння світової ціни. Однак після іракської кризи на світових ринках ціни на золото (і відповідно показники видобутку) знову пішли вгору. Сьогодні ПАР щорічно виробляє до 700-800 т золота.

Золотопромислові компанії отримують величезні додаткові прибутки, оскільки ПАР і сьогодні залишається в числі провідних виробників цього найціннішого ресурсу [2, с. 621].

Одночасно росте і видобуток урану, у ПАР діє 17 уранових заводів.

За обсягом видобутку алмазів ПАР знаходиться на другому місці у світі після Республіки Заір. Однак за їх вартістю країна явно лідирує, оскільки тут добуваються більш великі камені, в основному для ювелірного виробництва. У країні два види алмазних родовищ – розсіпні (зустрічаються в річкових долинах ПАР) і корінні (кімберлітові трубки – основне джерело алмазів). Головні родовища знаходяться в Трансваалі, на південно-заході Помаранчевої і Капської провінцій.

Видобуток корисних копалин ведеться на великих шахтах, які вимагають оснащення складною сучасною технікою. Тут працює понад 650 тис. чоловік, 90 % з них – африканці. Власники копалень, як правило, не дотримуються навіть елементарних норм безпеки, у результаті чого робітники працюють у важких умовах. Щорічно у вибоях рудників гине велика кількість людей. Майже всі гірничорудні підприємства контролюють великі ТНК-концерни Anlogold, Iscor, Harmony Gold, Gold Fields Limited, Consolidated Goldfields of South Africa, які грають дуже важливу роль у золотовидобутку; концерн «Anglo-American Corporation of South Africa», капітал якого оцінюється в понад 5 млрд. фунтів стерлінгів; компанія «De Byrs Consolidated Lines», яка майже цілком контролює світовий ринок алмазів.

З діяльністю всіх цих корпорацій пов'язана (на основі субпідряду) робота численних підприємств малого і середнього бізнесу з видобутку вугілля, мідних, марганцевих, залізних руд, геологорозвідки.

У видобувну галузь також входить нафтова промисловість. Вона представлена трьома великими трубопроводами: 931 км (сира нафта), 1748 км (нафтопродукти), 322 км (газ). Найбільша у світі угорська гірничодобувна компанія Billiton в останні роки активно займається розвитком спільних з ПАР проектів у галузі видобутку нафти. Ще одне підприємство для пошуків газу створено американською Forrest Oil спільно з державною компанією ПАР Petroleum Oil & Gas Corp of South Africa (PetroSA). Найбільш в країні нафтоочисні і нафтопереробні заводи в Дурбані та Кейптауні належать англо-голландській компанії «Shell» і американським монополіям «Mobil» і «Caltex» [3].

Обробна промисловість – великий продуктивний сектор національної економіки (18 % ВВП). Перше місце в ньому займає чорна металургія – ПАР входить в групу з 25 найбільших світових виробників і експортерів металу. Доходи від цього виду торгівлі досягають 50 % ВВП. Країна щорічно виплавляє більше 6 млн. т чавуну і сталі – найбільш якісної і дешевої у світі.

Зазначимо, що ПАР – одна з небагатьох країн з унікальною подвійною системою прав власності (державної і приватної) на корисні копалини. Реструктуризація державних підприємств, при якій відбувається пере-

розподіл прав власності від держави до приватних власників, особливо помітна в металургії.

Основна продукція чорної металургії надходить із двох великих підприємств приватної корпорації «ISKOR», розташованих в Преторії (провінція Трансвааль). Третій металургійний приватний комбінат «ISKOR» споруджений в Ньюкаслі. У районах міднорудних родовищ знаходиться кілька державних мідеплавильних заводів. Видобувається також невелика кількість алюмінію і цинку. Зростає виробництво феросплавів [4].

Відносно новою галуззю для ПАР є хімічна промисловість, у якій зайнято 135 тис. чоловік. Асортимент продукції дуже широкий: добрива, нафтопродукти, кислоти, фарби, штучні волокна, гумові вироби, пластмаси тощо. У ПАР винайдена технологія по виробництву бензину з вугілля. Важливу роль у хімічній промисловості ПАР відіграє державна Корпорація вугілля, нафти і газу (САСОЛ), яка виробляє синтетичну нафту з вугілля та багато хімічних продуктів – синтетичний каучук, лаки, фарби тощо.

Машинобудування – найбільший сектор економіки, основою якого є авто- та верстатобудування, які належать провідним корпораціям США, Японії, ЄС. З конвеєрів їх заводів, розташованих у Дурбані, Йоганнесбурзі, Кейптаун, Преторії, сходять автобуси, вантажівки, напівпричеми, комплектуючі, запчастини загальним числом понад 200 найменувань. Складання автомобілів здійснюють всесвітньо відомі компанії «БМВ», «Toyota», «Ford», «Mazda», «Hummer» тощо. ПАР володіє найбільшим числом автомашин на континенті і входить у першу двадцятку країн світу за кількістю автомобілів на душу населення – 1 машина на 12 осіб.

У країні добре розвинуте виробництво літаків, морських та річкових суден, залізничних вагонів, локомотивів, гірничопромислового обладнання тощо. Основні центри їх розміщені переважно в індустріальних містах Південного Трансваалю і на півночі Помаранчевої провінції.

На рівні міжнародних стандартів розвинене радіотехнічне та радіоелектронне виробництво, що також знаходиться під контролем іноземних монополій «Filips», «Simens», «Standart Phone and Cables», «Plesi».

Велику роль в економіці країни грає легка і харчова промисловість. У 2002 р. південноафриканська компанія «SAB Miller» стала другою компанією у світі з випуску пива, реалізацію якого вона налагодила в 11 державах Африки, а також в Індії, США й інших країнах. У Росії добре відома її марка пива «Золота бочка» [5].

Швейна галузь забезпечує 90 % внутрішнього ринку і, крім того, її продукція йде на експорт. Взуттєва галузь відчуває труднощі із-за конкуренції з потоком взуття з Китаю та інших країн Південно-Східної Азії, який йде через країни, що входять з ПАР в Митний союз.

Ступінь участі країни в міжнародній торгівлі характеризують такі показники як експортна та імпортна квоти. Частка експортної та імпорتنної квоти в ПАР за останні 10 років коливається від 20% до 30%, що характеризує її як країну з помірно відкритою економікою (за класифікацією Сві-

Динаміка експортної та імпоротної квоти ПАР за 2005-2014 рр.

Експортна квота									
2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
22%	24%	27%	30%	24%	31%	35%	32%	30%	28%
Імпортна квота									
2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
22%	25%	28%	31%	23%	29%	34%	33%	31%	30%

З 2012 року спостерігається зниження експортної квоти в ПАР. Це пов'язано, в першу чергу з тим, що ПАР знизила видобуток золота у 2012 р на 11,1%, металів платинової групи (МПГ) – на 17,8% у порівнянні з 2011 р. Видобуток алмазів у ПАР впав на 1,2%. У сукупності видобуток гірничодобувних підприємств ПАР знизився у річному обчисленні на 8,3% [6].

У цілому експортна квота за останні 10 років збільшилася, що свідчить як про зростаючу участь країни в міжнародному поділі праці, так і про зростання конкурентоспроможності виробленої нею продукції.

Імпортна квота становить 30%, що характеризує ПАР як країну не дуже сильно залежну від імпорту сировини, товарів і послуг.

Найважливішим показником участі країни в міжнародній торгівлі є зовнішньоторговельна квота. Вона характеризує ступінь зовнішньоекономічної активності. У ПАР зовнішньоторговельна квота за останні 10 років також зросла, що характеризує високий рівень залучення цієї країни в міжнародну торгівлю (табл. 3).

Динаміка зовнішньоторговельної квоти ПАР за 2005-2014 рр.

Зовнішньоторговельна квота									
2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
22%	25%	28%	30%	24%	29%	34%	32%	31%	29%

Важливою характеристикою розвитку країни або регіону є зовнішньоторговельний оборот. При аналізі міжнародної торгівлі часто використовують відношення зовнішньоторговельного обороту країни до сукупного

обсягу світової торгівлі. Це відношення показує питому вагу країни у світовому товарообігу (табл. 4).

Таблиця 4

Відношення зовнішньоторговельного обороту ПАР
до сукупного обсягу світової торгівлі у 2005-2014 рр.

<i>Відношення зовнішньоторговельного обороту до сукупного обсягу світової торгівлі</i>									
<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
0,4%	0,5%	0,5%	0,5%	0,4%	0,5%	0,5%	0,5%	0,4%	0,4%

Як видно з таблиці 4, частка ПАР у сукупному обсязі світової торгівлі протягом останнього десятиліття складала 0,4-0,5%, що є дуже незначним в умовах нинішньої міжнародної торгівлі.

Висновки. Проведений у роботі аналіз дозволяє зробити висновок, що в цілому обсяг промислового виробництва ПАР починаючи з 2010 року збільшується, це свідчить про те, що керівництво країни обрало правильний шлях стосовно розвитку промисловості. Однак, на темпи економічного зростання та розвиток промисловості держави найбільший вплив має низка факторів, головними з яких є триваючі страйки, втрата ключовими галузями промисловості конкурентних переваг на зовнішніх ринках, високий рівень інфляції, зниження вартості національної валюти, значний рівень безробіття, соціальна нерівність. Зокрема, останній страйк у ПАР у 2013 році у сталеливарній галузі й машинобудуванні значно вплинув на автопромисловість країни. У зв'язку з цим, іноземні компанії призупинили випуск автомобілів на території ПАР, що скоротило експорт продукції на 75 %. Зазначене у поєднанні зі страйками у галузі видобутку дорогоцінних металів, які відбулися 4 вересня 2013 року, призводить до зменшення обсягів промислового експорту.

Оскільки Південно-Африканська республіка є одним із лідерів на світовому ринку золота, то велика увага має приділятися саме даній галузі промисловості. Але через нестабільне соціальне становище країна втрачає свої лідируючі місця, що призводить до погіршення економіки держави в цілому. Тому в першу чергу необхідно здійснювати заходи, які б допомогли збалансувати соціально-економічне становище країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міністерство промисловості ПАР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tradestats.thedti.gov.za/ReportFolders/reportFolders.aspx>
2. Гірничий енциклопедичний словник : у 3 т. / За ред. В. С. Білецького. – Д. : Східний видавничий дім, 2004. – Т. 3. – 752 с.
3. Промисловість ПАР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>
4. Економіко-географічна характеристика Південно-Африканської Республіки:

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.novageografia.com>.

5. Передові підприємства промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua>

6. Сайт всевітнього банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org>

7. Підгорний А. З. Міжнародна статистика: [навч. посіб.] / А. З. Підгорний, О. Г. Милашко, О. П. Русєва. – Одеса: ОНЕУ, 2012. – 162 с

8. Самотоєнкова, О. В. Економічна статистика: навчальний посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2010. – 182 с.

9. Підгорний А. З. Статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, І. Г. Готліб, К. В. Вітковська [та інші] / за ред. А. З. Підгорного. - Одеса, 2013. – 106 с.